

Лекція №17 з дисципліни «Всесвітня історія»
На тему: «Формування біполярного світу» (ст. 12-18)

План:

- 1.Радянська окупація Центрально-Східної Європи.
- 2.«Холодна війна».
- 3.Передумови початкового етапу «холодної війни».
- 4.Основні конфлікти початкового етапу «холодної війни».
- 5.Утворення Організації Північноатлантичного договору (НАТО) та Організації Варшавського договору (ОВД).

1.Радянська окупація Центрально-Східної Європи.

Територія в Європі, звільнена в період Другої світової війни арміями антигітлерівської коаліції, була поділена на зони військової окупації. У Західній та Південній Європі встановили контроль США, а над Центрально-Східною Європою та значною частиною Балкан — СРСР.

Восени 1945 р. західноєвропейські лідери вимагали змін в урядах Румунії та Болгарії, стверджуючи, що їхній склад не відображає всі існуючі в цих країнах політичні сили. Керівництво СРСР в особі Й. Сталіна оцінило цю промову як заклик «підпалювача війни» до «нового воєнного походу проти Східної Європи» і пообіцяло дати відсіч.

2.«Холодна війна».

«Холодна війна» — поняття, що позначає глобальне економічне, ідеологічне й військово-політичне протистояння між СРСР із його союзниками та США, країнами Західної Європи з їхніми союзниками, що тривало із середини 1940 і до початку 1990-х рр.

У «холодній війні» обидві сторони уникали відкритого конфлікту, усвідомлюючи його непередбачуваний результат через відсутність абсолютної переваги сил.

3.Передумови початкового етапу «холодної війни».

Період 1947—1953 рр. визначають як початковий етап «холодної війни». США та СРСР готувалися до військового конфлікту. У червні 1947 р. державний секретар США Джордж Маршалл оприлюднив програму економічної допомоги постраждалим від війни Європі. Пізніше ця програма отримала назву «план Маршалла». СРСР та союзні з ним країни засудили «план Маршалла» як спробу підпорядкувати Європу політиці США.

4.Основні конфлікти початкового етапу «холодної війни».

У 1948—1949 рр. спалахнула Перша берлінська криза. При цьому радянська влада висунула вимогу включення західних секторів окупації Берліна у фінансову систему радянської зони. Через Берлінську кризу обговорення питання про створення єдиної Німеччини було зупинено більш ніж на 40 років. У 1949 р. західні зони окупації утворили Федеративну Республіку Німеччини (ФРН), а східні — Німецьку Демократичну Республіку (НДР).

Іншим конфліктом, який поставив США та СРСР на межу збройного протистояння, стала війна в Кореї 1950—1953 рр. Після завершення Другої світової війни Корею було поділено по 38-й паралелі на радянську та американську окупаційні зони.

5. Утворення Організації Північноатлантичного договору (НАТО) та Організації Варшавського договору (ОВД).

Організація Північноатлантичного договору (НАТО) — міжнародна міждержавна організація, військово-політичний союз 32 держав Північної Америки та Європи, які прагнуть досягти мети Північноатлантичного договору 1949 р. У 2018 р. за Україною визнано статус країни-аспіранта на шляху приєднання до союзу.

4 квітня 1949 р. у Вашингтоні представники урядів Бельгії, Великої Британії, Франції, Данії, Ісландії, Італії, Канади, Нідерландів, Норвегії, Португалії, Люксембургу та США підписали Північноатлантичний договір, за яким утворився новий союз — Організація Північноатлантичного договору (НАТО). До нього додавалися угоди про взаємодопомогу між державами — членами союзу.

СРСР ставився до НАТО як до «агресивного блоку», створеного державами Заходу з ініціативи США й спрямованого проти країн «соціалістичного табору». Геополітичною противагою НАТО стала заснована в 1955 р. Організація Варшавського договору (ОВД). Її утворили Албанія, Болгарія, Угорщина, НДР, Польща, Румунія, Чехословаччина та СРСР, підписавши у Варшаві Договір про дружбу, співробітництво і взаємну допомогу.

Договір визначив появу військового союзу соціалістичних держав за провідної ролі СРСР і закріпив біполярність світу на 36 років. Підписання договору стало відповіддю на вступ ФРН до НАТО.